

॥ १० ॥ ११ ॥ ज्योतिर्विष्णुः ॥ १२ ॥ सर्वममृतं मोक्षः आपेक्षिकेऽमृतत्वे सर्वत्वं नास्ति मोक्षेऽवशिष्यमाणं यद्रूपं तत्त्वे वेत्तव्यं सोमईश्वरः परमैः श्रेष्ठैरर्चितः सोमः पवते जनितामतीनां जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः जनिताग्नेर्जनिता सूर्यस्य जनिता इन्द्रस्य जनिता विष्णोरिति श्रुतिप्रसिद्धः ॥ १३ ॥ बहुलः कृष्णपक्षः ॥ १४ ॥ कालोपादानत्वात्तद्रूपत्वमुक्त्वा भूष्यो मां बुद्धपत्न्याह त्वमुत्तमेति ॥ १५ ॥ यज्ञभो क्ता पितृमेवेत्याह महायशा इति ॥ १६ ॥ यज्ञफलदोषित्वमेवेत्याह त्वं विप्रैरिति त्वद्धेतोस्त्वत्प्राप्तये विविदिषंति यज्ञेनेत्यादि श्रुतेः वेदांगानिषट्पञ्चसाधुष्यार्थं तत्र शिक्षापाठशुद्ध्यर्थं कल्पः प्रयोगज्ञानार्थं

त्वमेव मेघस्त्वं वायुस्त्वमग्निर्विद्युतो वरे ॥ त्वमभ्रगणविक्षेपा त्वामेवाहुर्महाघनं ॥ १० ॥ त्वं वज्रमतुलं घोरं घोषवांस्त्वं बलाहकः ॥ स्रष्टा त्वमेव लोकानां संहर्ता चापराजितः ॥ ११ ॥ त्वं ज्योतिः सर्वभूतानां त्वमादित्यो विभावसुः ॥ त्वं महद्भूतमाश्रयं त्वं राजा त्वं सुरोत्तमः ॥ १२ ॥ त्वं विष्णुस्त्वं सहस्राक्षस्त्वं देवस्त्वं परायणं ॥ त्वं सर्वममृतं देवत्वं सोमः परमार्चितः ॥ १३ ॥ त्वं मुहूर्तस्तिथिस्त्वं च त्वं लवस्त्वं पुनः क्षणः ॥ शुक्लस्त्वं बहुलस्त्वं च कलाकाष्ठात्रुटिस्तथा ॥ संवत्सरर्तवो मासारजन्यश्च दिनानि च ॥ १४ ॥ त्वमुत्तमासगिरिव नावसुंधरा सभास्करं वितिमिरमंबरं तथा ॥ महोदधिः सतिमिति मिंगिलस्तथामहोर्मिमान् बहुमकरोद्गणकुलः ॥ १५ ॥ महायशास्त्वमिति सदाऽभिपूज्यसे मनीषिभिर्मुदितमना महर्षिभिः ॥ अभिष्टुतः पिवसि च सोममध्वरे वषट्कृतान्यपि च हवींषिभूतये ॥ १६ ॥ त्वं विप्रैः सततमिहेज्यसे फलार्थं वेदांगेष्वतुलबलौघगीयसे च ॥ त्वद्धेतोर्यजनपरायणा द्विजैर्द्रावेदांगान्यभिगमयंति सर्वयज्ञैः ॥ १७ ॥ इति श्रीमहाभारते आदिपर्वणि आस्तीकपर्वणि सौपर्णे पंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ सौतिरुवाच एवं स्तुतस्तदा कद्र्वाभगवान्हरिवाहनः ॥ नीलजीमूतसंघातैः सर्वमंबरमावृणोत् ॥ १ ॥ मेघानां ज्ञापयामास वर्षध्वममृतं शुभं ॥ ते मेघा मुमुचुस्तोयं प्रभूतं विद्युदुज्ज्वलाः ॥ २ ॥ परस्परमिवात्यर्थं गर्जतः सततं दिवि ॥ संवर्तितमिवाकाशं जलदैः सुमहाद्भुतैः ॥ ३ ॥ सृजद्भिरतुलंतो यमजसं सुमहारवैः ॥ संप्रवृत्तमिवाकाशं धारोर्मिभिरनेकशः ॥ ४ ॥ मेघस्तनितनिर्घोषैर्विद्युत्पवनकंपितैः ॥ तैर्मैघैः सततासारं वर्षद्भिरनिशंतदा ॥ ५ ॥ नष्टचंद्रार्ककिरणमंबरं समपद्यत ॥ नागानामुत्तमो हर्षस्तथा वर्षति वासवे ॥ ६ ॥

व्याकरणमूहादिसिद्ध्यर्थं छंदोगायत्र्यो याज्यानुवाक्या भवन्तीति विध्यपेक्षितगायत्र्यादिज्ञानार्थं निरुक्तं वेदार्थज्ञानार्थं ज्योतिषं कर्मकालज्ञानार्थमिति एतान्येव वेदांगानि ॥ १७ ॥ इति आदिपर्वणि नैलकंठी ये भारतभावदीपे पंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ एवमिति हरयोऽश्वाः वाहने रथे यस्य स हरिवाहनः ॥ १ ॥ २ ॥ संवर्तितं संवर्तः कल्पांतः सजातोऽस्मिन्निति संवर्तितमिव ॥ ३ ॥ ॥ ४ ॥ सततासारं अनवच्छिन्नधारासंपातं तथा स्यात्तथा ॥ ५ ॥ ६ ॥